A FÉNNYEL ÜZEN

Simon János képei Szombathelyen

Sárváron egyre nagyobb rang kiállítani — írtuk le négy évvel ezelőtt, amikor két fiatal képzőművész egyszerre mutatta be legújabb alkotásait a várban. Sulyok József szobrász és Simon János festő szerzett örömet munkáival. Simon a város szülöttje már korábban is rendezett kiállítást festményeiből, igazán komoly figyelmet azonban e négy évvel ezelőtti tárlata keltett. Kiss Sándor Munkácsy-díjas szobrászművész ajánlotta a közönség szeretetébe, bizalmába őket, kiemelve azt a tényt, hogy a két kiállító pedagógus, s rengeteg időt, anyagi és szellemi energiát áldoz saját művészetéért, ám biztosak abban, hogy előbb-utóbb célhoz érnek, művészetük kiteljesedik.

Az akkor negyven esztendős Simon János képei már nagyon megragadták a közönséget; művészi felfogása letisztult, világossá, egyértelművé vált, bár ugyanakkor nem volt problémamentes. Műveiből kisugárzott az igazság keresése, mondanivalóját fokozta a szakmai biztonság, egy szívós és szorgos munka lassú beérésének lehettünk a tanúi. „Nemcsak az ecsetkezelést tanulta meg, de a színek harmóniája is mindinkább kezéhez simul" — írtuk akkor.

Érthető izgalom és kíváncsiság vitt bennünket a Képcsarnok szombathelyi kiállítótermébe április 20-án, amikor Simon János önálló kiállításának ünnepélyes megnyitóját tartották. Az ünnepélyes jelző helyénvaló; ez alkalomra ugyanis zsúfolásig telt az egyébként nem túl nagy kiállítóterem, sok volt az érdeklődő, köztük jelentős számban sárvári. A város szülöttjét elkísérték a szombathelyi bemutatóra.

Újra találkozhattunk Kiss Sándor szobrászművésszel is, mert a megnyitót ezúttal is ő vállalta el. Szakmai hozzáértése párosult azzal a megkülönböztetett figyelemmel, amely a fiatal festőművésznek szól immáron évek óta. Nála hitelesebben senki nem fogalmazhatta volna meg Simon János indíttatását, a pálya kezdetének göröngyös útjait, eddigi küzdelmes életét. Szellemi küzdelem is volt ez a javából saját fejlődéséért, ahogy a megnyitó megfogalmazta: helyteremtés a társadalomban, amely talán a legnehezebb. Köznek köszönheti elsősorban, hogy nem kallódott el. Sokat küszködött, többször térdre esett, de mindig tudott erőt gyűjteni a talpraálláshoz, az újrakezdéshez. E makacs küzdelem segítette át a nehézségeken; soksok átvirrasztott éjjel, „izzadásig átélt éber hajnal" vezetett el a győzelméhez.

— Ez a küzdelem gyerekkorától felnőtt, érett férfikoráig ott izzik minden festményében — mondotta Kiss Sándor. — Ott van a természetben, a fűben egyedül fekvő ember szemlélődésében, a színes világra való rácsodálkozásban. Semmi és senki nem zavarja ezt a megmaradt gyermeki egyedüllétet a nagy természetben, ebben a szerinte hatalmas világkatedrálisban. Romlatlan és tisztavetlen környezete nem mindig tudta úgy segíteni, ahogyan megérdemelte volna, nem volt mindig elég kapaszkodója. Simon a tehetségének és a szorgalmáta világ ez, megőrizve mindvégig, hogy egyszer nekünk elmondhassa. Csoda, hogy az elmondás örömének kívánalma töretlen.

Az ember maga hiányzik Simon képeiről, ember nem zavarja ezt a nyugodt, belső világot. Mintha csak szándékosan akarná kihagyni, hogy megóvja a természetet az emberi rontástól. „Kis tavak, tócsák nyugalma végtelen és egyszerű. Az a kevés épület, mely a képeken megjelenik, annyira feloldódik a fényben, hogy nem zavarja az összképet. Inkább templommá alakulnak az ember építette házak, hogy befogadják a nagy természetet és ezáltal részévé, szent misztériumok színhelyévé váljanak..." A zászlók is hordozók nélkül vonulnak a képen, „áldást visznek fűnek, fának, vetésnek, zöld hitnek, akarásnak, új élet csírájának — azaz, tisztaságot a nagy zsongásnak."

Simon János képei szinte kivétel nélkül a remény és az igazság győzelmét hirdetik. Finom színekkel — „sás formájában, vagy kis tócsa kékjében" mutatja fel az ember hitét, bizakodását. Ahogy a megnyitón elhangzott: „a földi dolgokat végtelenné teszi a fény által." Üzen a fénnyel, hangsúlyoz, kiemel vele, „a fény által képei pár soros himnusszá lesznek, elhitetve velünk ugyanazt, amit ő tud, érez és akar."

A képcsarnokbeli kiállítás igen jelentős állomás Simon János művészeti életében, munkásságában. Túl van a beérkezés idején; a kiteljesedés boldog évei következhetnek ezután.

Pósfai János

Fotó: **Benkő Sándor**

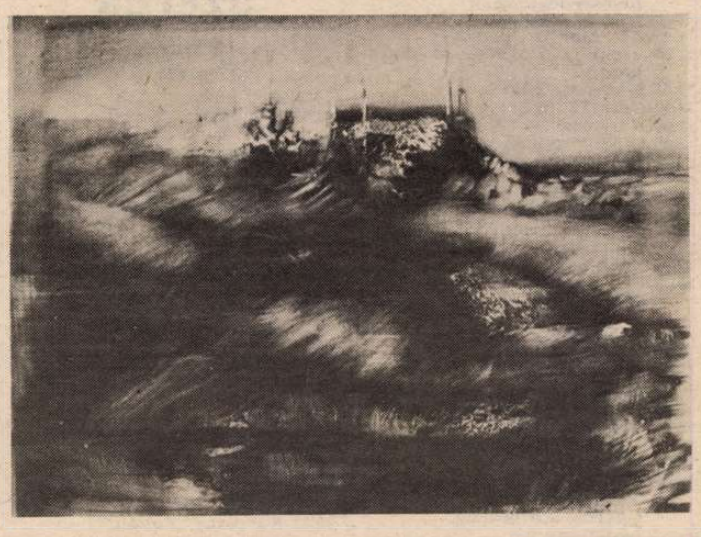

Más — ez lesz a neve, döntött magában, amíg a kezét nyújtotta.

— Kriszta — mondta hangosan, tisztán.

— Kriszta — mondta utána a fiú. — Úgy hangzik, mintha jégcsapot harapna szét az ember.

Ez tetszett a lánynak.

— Ha meg azt mondom, Krisztina, még csilingel is — mosolygott vissza és többé tudomást sem vett a jövevényről. Felhúzott térddel üldögélt tarka plédje közepén, messze elnézett a suhanó fények fölött. Ha szóltak hozzá, csak mosolygott. Amikor valaki azt javasolta, jöjjenek le éjszakára fürödni, arra is csak rábólintott.

József

kifelé a lány...

Mire eljött a tél, már az üzemi bulikat is el tudta viselni. Az igazgató különösen szerette ezeket a mondva csinált rendezvényeket, élvezte népszerűségét. Sokat ivott, a férfikollégákkal úgy bánt, mint egy kegyosztó fejedelem, a nőknek hevesen, sőt, gátlásai elillantával kézzelfoghatóan udvarolt. Az utolsó bulin ezt mondta a még csak enyhén spicces igazgató:

— Két napra Pestre utazom. Magammal viszem. Ő a földet nézte és csak ennyit mondott:

— Minek?

Az igazgató elnézően mosolygott. Inkább megérezte a mosolyt, mint látta. Nem nézett fel.

— Tudom, valamikor a gyárigazgatók szeretőt tartottak. Nevelőnőt, titkárnőt, kóristalányt, mindegy. De a saját pénzükön. Megbiccentette a fejét, hátat fordított, de még hallotta:

— Furcsa lány maga, Kriszta.

Máskor, amikor fáradni kezdett a nap, lélegzeni a víz, ringani a nádas, mindig mesélt. Csodálatos történeteket tudott a lovakról, akiket valahol a Hortobágyon zárt a szívébe valamelyik rokonánál még kislány korában. A szorító combok között hánykódó eleven test engedelmes mozgása, a rohanás ritmusa, a végtelen kergetésének fújtató öröme oly természetesen áradt át az úszástól fáradtan friss testekbe, hogy szinte mozdult alattuk a föld. Egyszer, amikor éjszaka fürödtek, vékony karjait nekifeszítette az ezüstlétrás Holdnak és úgy mondta: — Ha én szobrokat csinálnék — alkothatnék — ejtette le a hangját csak úgy magának — lovakat mintáznék. Nyugtalanokat, röppenőket, csillagokból megformálnám az Ezüst Lovat, sörénye az égig lobogna.

Ma nem mesélt. Amikor a többiek szedelőzködni kezdtek, hanyatt dőlt a plédjén, behunyta a szemét.

Tavasztájt bement az igazgatóhoz.

— Kérem, engedje meg, hogy tovább tanuljak, tegye lehetővé, hogy a Képzőművészeti...

— Meggondolom, lehetséges — húzta el a szót a főnök és épp úgy mosolygott, mint akkor. — De majd, ha nem lesz ilyen makacs:

Arra ébredt, hogy hűvös van. Pedig a pléd két sarkát valaki gondosan ráhajtotta. A napból már csak vékony rózsaszín csík látszott, a vízre kékes fátylak hulltak.

A fiút csak később látta meg. Kicsit távolabb tőle, pokrócába burkolózva gunnyasztott, mint egy indián. A nádasból nehéz, meleg áramlatok leheltek, hívogató pittyegések, megfejthetetlen neszek surrogtak. Élt, mozgott a csend.

— Ma vagyok tizenkilenc éves.

A hangja olyan volt, mint a nádasban búvó madáré.

Amikor a takaró rásimult a fiú testének melegével, megriadt, de nem félt. Az ölébe hasító ősi fájdalom összepréselte a száját, s minden sejtje megtelt várakozással.

Aztán valahonnan messziről hallotta a fiú hangját, mintha ezt mondta volna: — furcsa lány. Pedig tudta, hogy rég elment. Összemosódott, elsüllyedt körülötte a világ, amelybe csak keményen összeharapott fogaival kapaszkodott. Sokáig rezdületlen pillákkal nézte a felaranyló holdat, aztán hirtelen felült. — Hát ennyi — mondta hangosan, tisztán. A hangja most hűvös volt mint az éjszaka. Szomorúfűz haja egyenes vállára hullt, nem lehetett mögötte látni a szemét.

— Nézze — mondta a kemény, rideg hang — az üzemnek nincs szüksége arra, amit maga tanulni akar. A kerti törpéknek nem kell művészet.

Aztán ő, csendesen:

— Az igazgató kartárs nem veszi észre, hogy a kerti törpék ideje lejárt?

A titkárnő, aki akkor lépett be, olyan fehér lett, mint az igazgató.

Így üldögélt akkor is, amikor a többiek zajongva megérkeztek. Valaki indítványozta, vessék le a fürdőruhát.

— Minek? — mondta a lány — nekem alig van mit levetnem.

A fiúk nyerítve felröhögtek és borzongva belegázoltak a vízbe.

Némán úsztak a reszkető tóban, mint az angolnák. Az ősi létezés sokmilliárd éves öröme szívódott rugózó izmaikba, s a parányok biztonságával lebegtek a sátorozó csillagok alatt.

— Menjetek vissza, mondta egyszercsak a lány — én elmegyek, megvívok az Ezüst Lóval. Ha újra láttok, ő győzött... Sisteregve fúrta magát előre a roppant lélegzésű vízen, mögötte kékesen felsörénylett a tajték.

A nádas levelei már régen szétszabdalták a lebbenő, meleg párákat, de még mindig kint ültek a parton. Fájó szemgolyóval bámulták a sötéten hallgató vizet. Ahogy egymásra néztek, úgy érezték, egyre sápadtabbak lesznek.

— Furcsa lány — mondta valaki reszkető szájjal.

Ott bent messze egyszercsak fényeket gyújtott a víztükör, a reszkető ezüstben csobogva jött, jött kifelé a lány, szomorúfűz sörényében bújkált a Hold és köréje gyülekeztek a figyelő csillagok.

Anyámmal beszélgetek

Miért van az, hogy apámat mindig a diófa árnyékához hasonlítom? Miért jut eszembe apám, ha a kertünkben álló diófára nézek?

Hiszen ízig-vérig városlakó volt. Beöltözött a csúcsforgalom magányába, a poros játszótéren órákig nézte a kártyásokat, vagy a négy fal között ücsörgött. Átbóbiskolta a tévé műsorát, a rádióban állomásokra tekergetett. Mintha várt volna valamire! Lélekben mozdulatlan volt.

Miért van az, hogy apámat a diófánk árnyékában látom?

*

Csupaszodunk. Mozdulataink lassan lehámlanak rólunk, a szavaink rövidülnek, minek-kimondottak. Ünnepeink fogynak, összefolynak a hétköznapokkal. A megszegett kenyér, legföljebb száraz.

Csupaszodik körülöttünk a világ is.

Mi azért néha védekezünk ellene.

Leülünk a terített asztalhoz, és addig beszélgetünk, amíg a gyertya csonkig nem ég.

*

Egyszer betévedtem egy templomba, ahol veled egykorú asszony térdepelt az oltár előtt. Figyeltem. Fakó szeme felfutott az oltárra. Vállán a kendő, mint egy kiterített férfialak, fekete volt. Mögöttem összepusmogtak a helybéliek.

— A fiát gyászolja.

A gyertyák között lassan utat tört az asszony kétségbeesett hangja, ahogy Máriát szólította.

— Anya vagy te is, válaszolj!

Aztán magába roskadt, s csak a vállai rándulásaiból lehetett tudni, hogy nem kapott választ.

Kint a templom előtt valaki megjegyezte.

— Már tizenöt éve könyörög, minden áldott nap. A plébános úr is megpróbált segíteni a lelkén, de hiába.

Ezért tisztelem ma már a mások hitét, köztük a tiédet is, mert nem lehetek senki lelkiismeretének sem föloldozója, sem megnyugtatója. Talán a sajátoménak lehetnék, ahhoz viszont túlzottan földönjáró vagyok.

*

A tücsök, itt a házunk előtt, már elnémult, de lehet, hogy megette őt egy bogarászó macska.

Most csend van és este.

A fákat fenyőszagú szél borzolja.

Az utcai lámpa meg-megbillen, fénye bekukkant a kertünkbe, ahol egész nap matattál, mérgelődtél, gazokkal viaskodtál...

Erődet kivette a föld, most forgolódsz, fáradt vagy az álomra.

Reggelre azonban, mikor fölébredsz, szemedben a rózsák mindig kinyílnak!

Szűcs Mariann